

ВЗАЄМОДІЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Шевчук О.О., доцент кафедри економічної безпеки ННІ №1 НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент.

Основним завданням взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ України є попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, що їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб.

Правову основу взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ становлять Конституція України, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, рішення Конституційного Суду України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, і нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ України з питань організації взаємодії між органами та підрозділами внутрішніх справ при попередженні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень.

Різним аспектам взаємодії у боротьбі з економічною злочинністю присвячено чимало наукових праць. Проте до сьогодні немає єдиних підходів щодо сутності поняття взаємодії, класифікації та змісту її форм і способів. Крім того, прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України та удосконалення у зв'язку з цим інших нормативно-правових актів вимагають перегляду й удосконалення раніше сформульованих пропозицій і рекомендацій з даного питання.

Ставлячи за мету удосконалень криміналістичного підходу до сутності та змісту взаємодії у діяльності з досудового розслідувань економічних злочинів, підкреслимо, що в цілому проблеми взаємодії у протидії злочинності носять міждисциплінарний характер.

У кримінально-процесуальній науці взаємодія розглядається як правовий інститут. У теорії оперативно-розшукової діяльності досліджуються питань взаємодії стосовно визначених суб'єктів - оперативних підрозділів. У свою чергу криміналістичне тлумачень взаємодії тісно пов'язане з кримінально-процесуальним. Водночас аналіз відповідної наукової літератури дозволяє констатувати наявність різних точок зору щодо цього питання, які можна згрупувати у три загальні підходи - широкий, вузький і комбінований.

У вузькому розумінні взаємодії в якості одного з її суб'єктів завжди виступає слідчий, а сама вона розглядається як форма організації розслідування. Наприклад, автори одного з підручників з криміналістики вказують, що взаємодія слідчого з іншими учасниками процесу являє собою узгоджену за цілями та завданнями, силами, засобами, місцем і часом діяльність у процесі встановлень істини у кримінальному провадженні.

Статус слідчого визначає його головну роль, персональну відповідальність за рішення, що він приймає, і результати розслідування в цілому. Вся діяльність інших учасників розслідування підкорена завданням, які поставив перед ними слідчий, узгоджується з ними. Проте зауважимо, що рівноправність партнерства не є обов'язковою ознакою взаємодії. Вузьке трактування взаємодії, як узгодженої спільної діяльності слідчого з іншими органами та суб'єктами, є найбільш прийнятним для застосування в окремих криміналістичних методиках, які адресовані саме слідчому. Тому в криміналістичній літературі воно представлено найбільш широко. При цьому звертає на себе увагу різнобій у визначенні цього аспекту взаємодії слідчого з оперативно-розшуковими підрозділами. Основні відмінності пов'язані зі встановленням її окремих ознак.

Відповідно до суті поняття можна стверджувати, що структурно взаємодія передбачає:

- а) узгодженість (координованість) діяльності;
- б) спільність діяльності;
- в) мету діяльності;
- г) певний зміст діяльності;
- ґ) наявність як мінімум двох суб'єктів.

Міжвідомча взаємодія у сфері протидії злочинності в Україні має досить чисельний вироблений арсенал відповідних форм. Частіше за все вона здійснюється шляхом взаємного обміну інформацією та проведенень сумісних заходів у відповідній сфері щодо виявлень та розслідувань злочинів, запобігань їм.

У ч.2 ст.19 Конституції України визначено, що органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані діяти тільки на підставі, у межах повноважень та способом, які передбачені Конституцією та законами України. Тому, у будь-якої форми взаємодії повинна бути правова підстава для можливості її застосування. Це не означає, що взаємодія підлягає обов'язковій детальної правової регламентації. Водночас, можливість застосування тієї чи іншої форми повинна бути в межах встановленої законом компетенції відповідних суб'єктів (органів і посадових осіб).

За ознакою суб'єкта взаємодії можна виділити:

- а) взаємодію оперативного підрозділу з іншими суб'єктами в ході здійснення оперативно-розшукової та кримінальної процесуальної діяльності;
- б) взаємодію слідчого з іншими суб'єктами в ході здійснення кримінальної процесуальної діяльності;
- г) взаємодію суду з іншими суб'єктами в ході судового кримінального провадження;
- д) взаємодію обізнаних осіб (експертів, спеціалістів, ревізорів тощо) з іншими суб'єктами в ході застосування спеціальних знань при збиранні та дослідженні доказів у кримінальному провадженні.

Щодо розслідування економічних злочинів найбільш типовими та специфічними формами такої взаємодії уявляються наступні:

- спільна діяльність слідчого та співробітників уповноваженого оперативного підрозділу при направленні таким підрозділом до слідчого зібраних матеріалів, аналізі інформації про виявлене кримінальне правопорушення;
- спільна діяльність слідчого та оперативних працівників з організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні;
- спільна організаційна діяльність (відряджень, вжиття заходів із забезпечень належних умов для розслідувань, своєчасного одержання довідкової інформації тощо);
- проведення досудового розслідувань слідчо-оперативною групою.
- взаємний обмін інформацією про проведенні заходи, їх результати, взаємна консультативна та методична допомога;
- спільна розшукова діяльність (щодо розшуку за постановою слідчого підозрюваних та об'єктів);
- спільна діяльність при виконанні співробітниками уповноваженого оперативного підрозділу доручень слідчого;
- спільна діяльність при підготовці та проведенні окремих слідчих (розшукових) дій;
- спільна пошукова діяльність (щодо пошуку майна здобутого злочинним шляхом, співучасників, встановлень місцезнаходжень фігурантів проваджень тощо);

Список використаних джерел:

1. Степанюк Р. Л. Взаємодія під час досудового розслідування економічних злочинів / Р. Л. Степанюк, Д. Д. Заяць // Форум права. — 2014. — № 1. — С. 460—465 [Електронний ресурс]. - Режим

доступу: [Http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_1_81.pdf2](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_1_81.pdf2).
Матусовский Г. А.

2. Сергеева Д. Б. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності для обґрунтування проведення слідчих дій при розслідуванні економічних злочинів / Д. Б. Сергеева // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави: Мат-ли IV міжнар. наук.-практ. конф. (24 лютого 2012 р.). – Одеса: ОДУВС, 2012.– С. 245-246.

3. Наказ МВС України «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх Справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень» : від 14.08.2012 р. № 700 [Електронний ресурс].
- Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MVS391.html